

Sorular ve Cevaplar¹

Selemeoğulları kabilesinden bir adam:

- Yâ Resûlallah! Anamla babam öldükten sonra onlara yapabilceğim bir iyilik var mı? diye sodu.

Resûl-i Ekrem şöyle buyurdu:

- *"Evet, onlara dua eder günahlarının bağışlanmasını dilersen, vasiyetlerini yerine getirirsin, akrabasını koruyup gözetirsin, dostlarına da ikramda bulunusun."*

Soru 1:

Kur'an-ı Kerim okuyup sevabını ölmüş yakınlarımıza bağışlamanın hükmü nedir? Bununla ilgili ayet ve hadis-i şerifler nelerdir?

Cevap: Ölen kişinin arkasından okunan Kur'an-ı Kerim'in ölüye bir etkisi söz konusu değildir. Bununla ilgili hiçbir delil bulunmamaktadır.

Fakat, bizden önceki müslüman kardeşlerimiz için hayır dualar etmemizi bizzat Allah Teala tavsiye etmiş, Peygamber Efendimiz de bu yöndeki uygulamaları ile bizlere örnek olmuştur.

¹ (Fetva.net sitesinden alınmıştır)

Allah Teala şöyle buyurur:

“Onlardan sonra gelenler: «Rabbimiz! Bizi ve bizden önce inanmış olan kardeşlerimizi bağışla; kalbimizde müminlere karşı kin bırakma; Rabbimiz! Şüphesiz Sen şefkatlisin, merhametlisin» derler.” (Haşr, 59/10)

Kıldığımız her namazın sonunda şu duayı okumamız tavsiye edilmiştir:

“Rabbimiz; hesabın görüldüğü günde beni, anamı, babamı ve tüm mü’minleri bağışla.” (İbrahim, 14/41)

Ebû Üseyd Mâlik İbni Rebîa es-Sâidî radiyallahu anh şöyle dedi: Bir gün biz Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem’in huzurunda otururken Selemeoğulları kabilesinden bir adam çıkageldi ve:

- Yâ Resûlallah! Anamla babam öldükten sonra onlara yapabileceğim bir iyilik var mı? diye sordu.

Resûl-i Ekrem şöyle buyurdu:

- *“Evet, onlara dua eder, günahlarının bağışlanmasını dilersin, vasiyetlerini yerine getirirsin, akrabasını koruyup gözetirsin, dostlarına da ikramda bulunursun.”* (Ebû Dâvûd, Edeb, 120; İbn Mâce, Edeb, 2)

Kur’an ölümler için değil; yaşayan insanlar için indirilmiştir. Allah Teala şöyle buyurmuştur:

“Biz ona (Peygamber’e) şiir öğretmedik. Zaten ona yaraşmazdı da. Onun söyledikleri, ancak Allah’tan gelmiş bir öğüt ve apaçık bir Kur’an’dır. Diri olanları uyarsın

ve kâfirler cezayı hak etsinler diye.” (Yasin, 36/69-70)

Kur’ân’ın sevabı ancak onu anlayarak okuyan ve yaşamaya çalışan kişiye aittir. Ancak ölen kimse, hayatta iken başka bir kimseye Kur’an okumayı öğretmişse veya öğrenmesine vesile olmuşsa, o öğrettiği kimse Kur’an’ı her okuduğunda o kimseye de sevap yazılır. Bu da zaten o güzel amelle vesile olmanın sevabıdır.

Soru 2:

Bizim memlekette (Isparta’da) bir kişi vefat edince arkasından “altı üstü ve 3 savm, 2 yemin” diyerek millete 35’er lira para dağıtıyorlar. Bu 3 savm 2 yemini, rahmetlinin ölmeden önceki tutamadığı ve tutmadığı oruç ve yeminlerinin kefareti için yapıyorlar. Bu durum dinimizce ne kadar uygundur?

Cevap: Fıkıhta bu uygulama, “ıskât-ı salât (namaz borcunu düşürme)” ve “ıskât-ı savm” (oruç borcunu düşürme) olarak meşhurdur. Ancak eldeki bütün deliller, böyle bir ıskâtın olmayacağı yönündedir. Allah Teâlâ şöyle buyurmaktadır:

“Sizden birine ölüm gelmeden verdiği-miz rızıktan hayra harcasın. Yoksa şöyle der: ‘Rabbim! Kısa bir süreliğine ölümü ertelesen de sadaka versem ve salihlerden olsam!’ Allah, eceli gelmiş olan hiç kimseyi ertelemez. Allah yaptığınız her şeyin iç yüzünü bilir.” (Münâfikûn, 63/10-11)

Ölen kişinin geriye bıraktığı mal, artık mirasçılarındır. Öldükten sonra tereke doğrudan mirasçılarına intikal ettiğinden

terekeden ölmüş kişi adına harca yapmak söz konusu değildir.

“Her insan neyi yapmış neyi sonraya bırakmış bilecektir.” (İnfitâr, 82/5)

Ebû Hureyre radiyallahu anh'tan: *Resulullah sallallahu aleyhi ve selleme bir adam gelerek:*

“Ya Resûlallah! (Sevap itibarı ile) sadakanın hangisi daha büyüktür?” diye sordu. Resulullah da şöyle buyurdular:

“Senin sıhhatli, son derece cimri olduğun, fakirlikten korkar ve zenginliği umar bir halde verdiğin sadakadır. (Bu işi), can girtlağa gelip de filâna şu kadar, filâna da şu kadar (verilsin) deyinceye kadar geri bırakma. Dikkat et ki (o mal) zaten filanın olmuştur.” (Buhari, Zekât, 10; Müslim, Zekât, 92 (1032))

Konu ile ilgili olarak Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi'nde şu bilgiler vardır:

“Bu ıskat; namaz, oruç, kurban, adak, kefaret gibi ibadet ve borçları ifade etmeden ölen bir kimseyi, bu borçlarından kurtarmak için fakirlere fidye ödenmesi işlemini ifade eder... Hz. Peygamber, sahabe ve tâbiîn ve tebe-i tâbiîn dönemlerinde bu anlamda ıskat söz konusu değildir. İbadetler ve bu nitelikteki keffaretler, Allah hakkı grubunda yer aldığı için kural olarak ıskat kabul etmez. Dinî mükellefiyetlerin ifasında, mükellefin niyeti ve ibadetin Allah rızası için yapılması ibadetin özünü, şekil şartları ise maddi unsurunu teşkil edeceğinden, ibadetler ancak şâriin (Allah'ın) belirlediği sebeplere bağlı

olarak ve O'nun emrettiği tarzda yerine getirilirse ifa edilmiş sayılır.”²

Soru 3:

Adam öldü. Geride anası, babası, karısı ve bir kız çocuğu kaldı. Miras taksimi nasıl olur?

Cevap: Karısı öncelikle mirasın sekizde birini alır. Anne ve babası; miras bırakanın karısının, terekenin sekizde birini almasından sonra kalanın altıda birerini, kız çocuk da kalanı (önce hissesini arta kalanı redd olarak) alır. Buna göre mal taksimi şöyle olur:

Miras 48 hisseye bölünür. Adamın karısı sekizde biri olan 6 hisseyi alır. Kalan 42 hisseden anne ve babası altıda bireri olan 7'şer hisse (ikisi 14) alır. Kız çocuk da kalanı alır. $6 + 7 + 7 + 28 = 48$

Soru 4:

Şarta bağlanan talak (boşanma) geçerli olur mu?

Cevap: Şartlı talak (boşanma); “annenin evine gidersen boşsun” vs. gibi sözlerle ileride bir işin olmasına veya olmamasına bağlanan talâktır. Böyle bir boşama Kur'ân'da ve sahih sünnette yoktur, dolayısıyla geçersizdir!

Allah'ın emrettiği şekilde talâkın gerçekleşmesi için; bu esnada kadının adetli olmayıp temizlik döneminde olması ve bu dönemde eşyle cinsel ilişkide bulunmamış olması, iki şahit bulundurulması, er-

² (Ayrıntı için bakınız. Ali Bardakoğlu, “İskat”, Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi, c: 19, s: 137-143).

keğın iddeti sayması ve kadının boşanma gerçekleşene kadar oturduğu evi terk etmemesi gerekir.

Allah Teâlâ talakla ilgili bu hükümlerden sonra şöyle buyurmuştur:

“...İşte bunlar, Allah’ın çizdiği sınırlardır. Sakın bunları aşmayın, Her kim Allah’ın sınırlarını aşarsa işte onlar zalimlerdir.” (Bakara, 2/229)

“... Bunlar Allah’ın sınırlarıdır. Kim Allah’ın sınırlarını aşarsa kendine kötülük etmiş olur...” (Talak, 65/1)

Dolayısıyla, şarta bağlanan talakı geçerli saymak, Allah’ın çizdiği sınırları aşmak olur.

Soru 5:

Kimlerin cenaze namazı kılınır, kimlerin kılınmaz?

Cevap: Günahkâr da olsa Müslüman olduğu bilinenlerle, İslam ülkesinde ölmüş veya öldürülmüş ve dinine ilişkin herhangi bir bilgi bulunamayanların cenaze namazı kılınır.

Peygamberimizin, zina gibi büyük günah işleyen kişinin cenaze namazını kıldığı kaynaklarda zikredilmektedir. (Müslim, Hudud, 24 (1696).

Allah Teâlâ, gerçek yüzlerini açıkladığı bir kısım münafıklarla ilgili şöyle buyurmaktadır:

“Onlardan biri ölürse namazını asla kılma. Mezarı başında da bulunma. Çünkü onlar Allah’ı ve elçisini göz ardı ettiler ve fâsık olarak öldüler.” (Tevbe, 9/84)

Kâfirlik, Allah’ı ve elçisini görmezlikten gelmektir. Ayeti kerime, kâfir olduğu bilinenlerin cenaze namazını kılmayı ve onlar için kabre kadar gitmeyi yasaklamaktadır.

Ölü olarak doğan bebeklerin cenaze namazının kılınıp kılınmayacağı ile ilgili:

Dört aydan önce düşük olması durumunda bebek yıkanmaz, namazı kılınmaz. Bir beze sarılır ve defnedilir. Bu konuda ihtilaf yoktur. Fakat dört ay ve sonrasında düşük olması durumunda iki farklı görüş vardır:

1. Eğer çocuk canlı doğmuşsa, hem yıkanır hem de cenaze namazı kılınır. Bu konuda ittifak vardır. Fakat doğarken herhangi bir canlılık alameti görülmemişse; Hanefiler, İmam Malik, el-Evzâî ve Hasan-ı Basrî’ye göre bu bebeğin cenazesi yıkanır ama namazı kılınmaz. Bu görüşte olanlar şu hadisi delil getirmişlerdir:

“Eğer çocuk doğduğu zaman ağlar (yani bir canlılık alameti gösterir) da sonra ölürse onun namazı kılınır ve ona varis olunur.” (Ebu Davud, Cenâiz, 44-45; Nesâî, Cenâiz, 26; Dârimî, Ferâiz, 47.)

Görüldüğü gibi hadiste bu çocuğun namazının kılınması için ağlaması / canlılık alameti göstermesi şart koşulmuştur. (Seyyid Sâbık, **Fıkhü’s-Sünne**, 12. Bs., Müessesetu’r-Risâle, Beyrut, 1996, cilt: 1, sayfa: 277)

2. Çocuğun ölü doğması ile canlı doğması arasında fark yoktur; her iki durumda da namazı kılınır. Ahmed b. Hanbel, Saîd b. Cübeyr, İbn Sîrîn ve İshâk b. Râheveyh bu görüştedirler. Onlar bu konuda, anne karnındaki çocuğa dördüncü ayda ruh

üflenmesini esas alırlar. Çünkü cenîn ruh üflendikten sonra artık tam bir insan haline gelir ve canlı olarak doğup sonra ölen bebek gibi bunun da cenaze namazı kılınır. Bu görüşte olanlar ayrıca yukarıdaki hadisin muzdarip[1] olduğunu ve kendisinden daha kuvvetli olan ruh üflenme hadisine muâriz olduğunu dolayısıyla bunun delil olarak kabul edilemeyeceğini söylerler. (Bkz.: Seyyid Sâbık, **Fıkhü's-Sünne**, c: 1, s: 277)

Bu son görüş, Kur'an'a uygundur. Çünkü çocuğun vücut yapısı tamamlanınca ona ruh üflendiği, o andan itibaren tam insan olduğu Kur'an'ın hükmüdür.

Allah Teâlâ şöyle buyurur: **“Yarattığı her şeyi güzel yaratan odur. İnsanı yaratmaya sulanmış topraktan (tîn) başlamıştır.**

Sonra onun soyunu süzölmüş bir özden, dayanıksız bir sudan yaratmıştır.

Sonra onu düzenli bir şekle sokmuş ve içine ruhundan üflemiştir. Sizin için kulaklar, gözler ve gönüller var etmiştir. Ne kadar az şükrediyorsunuz!” (Secde 32/7-9)

Ayetler arası karşılaştırma yapıldığında ruhun 16. haftada üflendiği ortaya çıkmaktadır. Allah Teala şöyle buyurmaktadır:

“Biz insana, ana babasına karşı tavsiyede bulduk. Anası onu zar zor taşıdı, sütün kesimi de iki sene içinde oldu.” (Lokman 31/14)

“Biz insana, ana babasına karşı iyilikte bulunmasını tavsiye ettik. Anası onu zahmetle taşıdı ve zahmetle doğurdu,

taşması ve sütün kesimi otuz ay sürer.” (Ahkâf 46/15)

Süt emzirme süresi 24 ay, ananın cenini bir insan olarak taşıdığı süreyle birlikte bu süre 30 ay olduğu için burada sözü edilen sürenin 6 ay olduğu ortaya çıkar.

Toplam hamilelik 40 haftadan biraz fazla yani 282 gün kabul edilir. Altı ay, kameri ay olacağı için yarısının 29 gün çektiğini düşünürsek toplam 177 gün eder. Bunu 282'den çıkarınca geriye 105 gün kalır. Onu da 7'ye bölersek toplam 15 hafta eder. Bundan sonra 16. hafta gelir. İşte altı aylık sürenin başlangıcı olan 16. hafta çocuğa ruhun üflendiği haftadır. Kur'an bu haftadan itibaren cenine **insan** adı vermektedir. Dolayısıyla ikinci görüşte belirtildiği gibi bu aydan sonra çocuk ölü olarak da doğsa diğer insanlar gibi cenazesinin yıkanması ve namazının kılınması gerekir.

